

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 254/06-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. októbra 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť O., B., PhDr. Š. D., M., Mgr. M. M., P., a Mgr. K. M., B., zastúpených advokátom JUDr. S. J., B., pre namietané porušenie ich základných práv podľa čl. 26 ods. 1 a 2, čl. 28 ods. 1 a čl. 37 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, práv podľa čl. 10 a 11 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a „*slobody združovať sa do odborových organizácií*“ zakotvenej v Dohovore Medzinárodnej organizácie práce č. 98 o vykonávaní zásad práva organizovať sa a kolektívne vyjednávať výrokmi ministra vnútra Slovenskej republiky uverejnenými 28. októbra 2005 v denníku S. v článku „*P. hrozí aj ďalším policajtom*“, 29. októbra 2005 v denníku S. v článku „*Policajti nemôžu kričať vláde, aby odstúpila*“ a výrokmi odvysielanými 30. októbra 2005 v diskusnej relácii televíznej stanice T. „*V politike*“ a takto

r o z h o d o l :

Základné právo O. podľa čl. 26 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 10 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základné práva PhDr. Š. D., Mgr. M. M. a Mgr. K. M. podľa čl. 26 ods. 1 a 2, čl. 28 ods. 1 a čl. 37 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, práva podľa čl. 10 a 11 Dohovoru o ochrane ľudských práv

a základných slobôd a „*sloboda združovať sa do odborových organizácií*“ zakotvená v Dohovore Medzinárodnej organizácie práce č. 98 o vykonávaní zásad práva organizovať sa a kolektívne vyjednávať výrokmi ministra vnútra Slovenskej republiky uverejnenými 28. októbra 2005 v denníku S. v článku „*P. hrozí aj ďalším policajtom*“, 29. októbra 2005 v denníku S. v článku „*Policajti nemôžu kričať vláde, aby odstúpila*“ a výrokmi odvysielanými 30. októbra 2005 v diskusnej relácii televíznej stanice T. „*V politike*“ porušené neboli.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 254/06-11 z 23. augusta 2006 prijal na ďalšie konanie sťažnosť O., B., PhDr. Š. D., M., Mgr. M. M., P., a Mgr. K. M., B. (ďalej len „sťažovateľ v 1. rade“, „sťažovateľ v 2. rade“, „sťažovateľ v 3. rade“, „sťažovateľ vo 4. rade“ a „sťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. S. J., B., pre namietané porušenie ich základných práv podľa čl. 26 ods. 1 a 2, čl. 28 ods. 1 a čl. 37 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práv podľa čl. 10 a 11 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a „*slobody združovať sa do odborových organizácií*“ zakotvenej v Dohovore Medzinárodnej organizácie práce č. 98 o vykonávaní zásad práva organizovať sa a kolektívne vyjednávať (ďalej len „dohovor č. 98“) výrokmi ministra vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „bývalý minister vnútra“) uverejnenými 28. októbra 2005 v denníku S. v článku „*P. hrozí aj ďalším policajtom*“, 29. októbra 2005 v denníku S. v článku „*Policajti nemôžu kričať vláde, aby odstúpila*“ a výrokmi odvysielanými 30. októbra 2005 v diskusnej relácii televíznej stanice T. „*V politike*“.

Predmetom konania vo veci samej bude posúdenie, či bývalý minister vnútra svojimi výrokmi, ktoré boli publikované v denníku S. a odvysielané v diskusnej relácii televíznej stanice T., neprimerane zasiahol do práva sťažovateľov na slobodu prejavu a v prípade

sťažovateľov v 2. až 4. rade aj do práva pokojne sa zhromažďovať a práva združovať sa s inými v odborových organizáciách na ochranu svojich záujmov.

Podstatou námietok sťažovateľov je tvrdenie, že bývalý minister vnútra svojimi výrokmami uverejnenými v tlači a televízii porušil nimi označené práva. V tejto súvislosti poukázali na jeho výroky publikované 28. októbra 2005 v denníku S. v článku „*P. hrozí aj ďalším policajtom*“, v rámci ktorého odznelo: „*P. vníma demonštráciu názorov niektorých policajných odborárov ako porušenie kódexu policajta a pohrozil, že tí, čo kódex opäť porušia, budú prepustení*“.

Sťažovatelia namietali porušenie označených práv aj v spojení s tvrdením bývalého ministra vnútra, ktorý na otázku redaktora denníka S. v článku uverejnenom 29. októbra 2005, či svojim vyjadrením, že súčasné vedenie odborov nie je preňho partnerom, nepopiera existenciu niečoho, čo existuje v rámci normálnej politickej kultúry a čo si samotní zamestnanci zvolili, odpovedal: „*Ved' ja to právo nespochybňujem, ale nemusím s týmto vedením rokovať, toto vedenie sa skompromitovalo.*“

Sťažovatelia sa domnievajú, že bývalý minister vnútra porušil ich práva aj výrokmami, ktoré 30. októbra 2005 odvysielala televízna stanica T. v diskusnej relácii „*V politike*“. V rámci nej mal podľa vyjadrenia sťažovateľov bývalý minister vnútra okrem iného uviesť: „*Pozrite sa, pán L. bol odvolaný preto, lebo pán L. zavádzal. Zavádzal verejnosť, zavádzal tých policajtov, ktorých tam vylákal na námestie... Pán L. bol odvolaný, ešte raz som to už povedal, nie že za názor, ale za lož... Ja vám hovorím jednu vec, také excesy, ako boli na tom mítingu, také sa nebudú môcť nikdy opakovať, to vám garantujem. Ak sa nejaký policajt v budúcnosti bude chcieť správať takto, tak nebude policajtom, ja som postupoval ešte nesmierne zdržanlivo v tomto prípade, keď vlastne postih bol vyvolaný iba voči pánu L.*“

Sťažovateľ v 1. rade argumentoval tým, že v zmysle § 229 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky

a Železničnej polície v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátne službe“) sú jeho základnými úlohami zabezpečiť oprávnené záujmy a potreby policajtov, zlepšiť podmienky výkonu služby, zdravotné, sociálne a kultúrne podmienky vrátane podmienok na využívanie voľného času. Zároveň uviedol, že bol organizátorom protestného zhromaždenia, ktoré sa konalo 25. októbra 2005. Sťažovateľ v 2. rade a sťažovateľ v 3. rade uviedli, že sú príslušníkmi polície a zároveň podpredsedovia právnickej osoby, sťažovateľa v 1. rade. Napokon sťažovateľ vo 4. rade uviedol, že aj on je príslušníkom polície a členom právnickej osoby, sťažovateľa v 1. rade. Sťažovatelia v 2. rade až vo 4. rade uviedli, že boli aktívnymi účastníkmi spomínaného protestného zhromaždenia konaného 25. októbra 2005, pričom porušenie označených základných práv a slobôd namietajú ako fyzické osoby.

Sťažovateľ v 1. rade uviedol, že uznesením č. 3/2005 z 13. októbra 2005 sa uzniesol na zorganizovaní protestného zhromaždenia, ktoré sa malo konať 25. októbra 2005 o 16.30 h. (...) v B. Hlavným účelom zhromaždenia bolo vyjadrenie nesúhlasu s pripravovanými novelami týkajúcimi sa sociálneho zabezpečenia policajtov, ako aj s nedostatočným odmeňovaním policajtov a pracovníkov bezpečnostného úseku a rezortu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo vnútra“). Sťažovateľ v 1. rade uviedol, že splnil všetky zákonné podmienky vyplývajúce zo zákona č. 84/1990 Zb. o zhromažďovaní práve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zhromažďovaní“) a verejné zhromaždenie „odborárov“ označil ako pokojné, pričom v jeho priebehu nebol potrebný zásah zvolávateľa ani usporiadateľov. Sťažovatelia poukázali na to, že nasledujúci deň po protestnom zhromaždení bývalý minister vnútra personálnym rozkazom č. 541 preložil plk. Ing. L. „z funkcie riaditeľa OUTR PPZ k odboru telekomunikácie a informatiky KR PZ v B.“.

Vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva na slobodu prejavu sťažovatelia uviedli: *„Ministrovi vnútra, reprezentujúceho ministerstvo vnútra SR, bol v médiách poskytnutý široký priestor na prezentáciu svojich názorov, ktorý aj využil, a prezentoval svoj názor na kritiku, ktorá odznela na demonštrácii. Každý občan mal preto možnosť zaujať vlastný názor k dotknutej problematike. Právo ministra vnútra na slobodu prejavu nebolo ničím dotknuté, prečo by malo byť obmedzené právo sťažovateľa?“*

Sťažovatelia zároveň dodali: „... *napadnuté vyjadrenia ministra vnútra možno zaradiť medzi preventívne druhy obmedzenia práva – minister deklaruje, aké opatrenia použije voči policajtom za účasť na procesných zhromaždeniach v budúcnosti. Súčasne jeho vyjadrenia v spojení s jeho konaním (odvolanie predsedu sťažovateľa p. L) majú aj represívny účinok.*“

Sťažovatelia sa súčasne domnievajú, že uvedenými výroky bývalého ministra vnútra bolo porušené aj ich základné právo pokojne sa zhromažďovať. V tejto súvislosti argumentovali aj rozhodnutím Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) Ezelin proti Francúzsku, pričom podľa ich vyjadrenia ESLP v ňom konštatoval, že „*sloboda pokojného zhromažďovania je zaručená pre každého, kto zamýšľa organizovať pokojnú demonstráciu*“. Podľa názoru sťažovateľov protestné zhromaždenie, ktoré sa konalo 25. októbra 2005, malo charakter pokojného zhromaždenia, a preto požíva ochranu podľa čl. 11 dohovoru.

Na základe uvedených skutočností sťažovatelia žiadali, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že uvedenými výroky bývalého ministra vnútra boli porušené ich základné práva podľa čl. 26 ods. 1 a 2, čl. 28 ods. 1 a čl. 37 ods. 2 ústavy, práva podľa čl. 10 a 11 dohovoru a „*sloboda združovať sa do odborových organizácií*“ zakotvená v dohovore č. 98, ministerstvu vnútra zakázal porušovať namietané práva a priznal im náhradu trov právneho zastúpenia v celkovej sume 31 773 Sk.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti sťažovateľov vyjadrilo ministerstvo vnútra prostredníctvom generálneho riaditeľa sekcie legislatívy a vonkajších vzťahov (ďalej len „generálny riaditeľ“), a to listom sp. zn. Č. p.: SLV-296/PS-S-2006 z 2. novembra 2006 doručeným ústavnému súdu 6. novembra 2006. Generálny riaditeľ vo vyjadrení uviedol, že podľa jeho názoru mala byť sťažnosť sťažovateľov s poukazom na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy odmietnutá pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie. V tejto súvislosti poukázal na konanie vedené Krajským súdom v B., v rámci ktorého sa Ing. L. domáha preskúmania zákonnosti rozhodnutia bývalého ministra vnútra vo veci jeho preloženia na inú funkciu. Generálny riaditeľ zároveň vyslovil názor, že „... *navrhovateľom ujma spôsobená nebola. S. presvedčení, že samotnými výroky bývalého*

ministra vnútra Slovenskej republiky doc. RNDr. V. P., CSc., nebolo nijakým spôsobom zasiahnuté do základných práv navrhovateľov garantovaných Ústavou Slovenskej republiky a Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd.“, a zdôraznil, že „... sťažnosť navrhovateľov ako celok je nejasná a zmätočná. Podstatnú časť sťažnosti tvoria citáty bývalého ministra vnútra Slovenskej republiky doc. RNDr. V. P., CSc., pričom z obsahu sťažnosti nie je jasné, ktorým konkrétnym konaním, resp. výrokom bývalého ministra vnútra Slovenskej republiky bolo zasiahnuté do ich základných práv a slobôd garantovaných Ústavou SR. Vo svojej sťažnosti nepreukázali, akým spôsobom a konkrétne aká ujma im bola citovanými výrokmí spôsobená. Otázku preukázania vzniku ujmy považujeme za meritórnu s ohľadom na článok 12 ods. 4 Ústavy SR.“ V liste zároveň ministerstvo vnútra prostredníctvom generálneho riaditeľa oznámilo ústavnému súdu, že netrvá na ústnom prerokovaní danej veci.

Právny zástupca sťažovateľov listom zo 14. novembra 2006 doručeným ústavnému súdu 16. novembra 2006 oznámil, že súhlasí s prerokovaním veci bez nariadenia ústneho pojednávania. Zároveň uviedol, že bývalý minister vnútra už nezastáva svoju funkciu, a preto sťažovatelia žiadajú, aby ústavný súd v náleze zakázal ministerstvu vnútra, nie bývalému ministrovi vnútra, porušovať označené práva.

Keďže všetci účastníci konania súhlasili s prerokovaním veci bez nariadenia ústneho pojednávania, ústavný súd využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, pretože od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 26 ods. 1 ústavy sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené.

Podľa čl. 26 ods. 2 ústavy každý má právo vyjadrovať svoje názory slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu. Vydávanie tlače nepodlieha povolovaciemu konaniu. Podnikanie v odbore rozhlasu a televízie sa môže viazať na povolenie štátu. Podmienky ustanoví zákon.

Podľa čl. 28 ods. 1 ústavy právo pokojne sa zhromažďovať sa zaručuje.

Podľa čl. 37 ods. 2 ústavy odborové organizácie vznikajú nezávisle od štátu. Obmedzovať počet odborových organizácií, ako aj zvýhodňovať niektoré z nich v podniku alebo v odvetví, je neprípustné.

Podľa čl. 10 ods. 1 dohovoru každý má právo na slobodu prejavu. Toto právo zahŕňa slobodu zastávať názory a prijímať a rozširovať informácie alebo myšlienky bez zasahovania štátnych orgánov a bez ohľadu na hranice. Tento článok nebráni štátom, aby vyžadovali udeľovanie povolení rozhlasovým, televíznym alebo filmovým spoločnostiam.

Podľa čl. 10 ods. 2 dohovoru výkon týchto slobôd, pretože zahŕňa aj povinnosti aj zodpovednosť, môže podliehať takým formalitám, podmienkam obmedzeniam alebo sankciám, ktoré ustanovuje zákon a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, územnej celistvosti, predchádzania nepokojom

a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky, ochrany povesti alebo práv iných, zabráneniu úniku dôverných informácií alebo zachovania autority a nestrannosti súdnej moci.

Podľa čl. 11 ods. 1 dohovoru každý má právo na slobodu pokojného zhromažďovania a na slobodu združovať sa s inými, včítane práva zakladať na obranu svojich záujmov odbory alebo vstupovať do nich.

Podľa čl. 11 ods. 2 dohovoru na výkon týchto práv sa nemôžu uvaliť žiadne obmedzenia okrem tých, ktoré ustanovuje zákon a sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných. Tento článok nebráni uvaleniu zákonných obmedzení na výkon týchto práv príslušníkmi ozbrojených síl, polície a štátnej správy.

Podľa čl. 1 ods. 1 dohovoru č. 98 pracovníci budú požívať primeranú ochranu proti všetkým prejavom diskriminácie smerujúcim k ohrozeniu odborovej slobody v ich zamestnaní.

Podľa čl. 2 ods. 1 dohovoru č. 98 organizácie pracovníkov a zamestnávateľov požívajú pri ustanovovaní, činnosti alebo správe svojich organizácií náležitú ochranu proti akémukoľvek zasahovaniu jedných do záležitostí druhých, či už priamemu alebo prostredníctvom zástupcov alebo členov.

Podľa čl. 2 ods. 2 dohovoru č. 98 za zasahovanie podľa tohto článku sa pokladajú najmä opatrenia smerujúce k vytvoreniu organizácií pracovníkov ovládaných zamestnávateľmi alebo organizáciami zamestnávateľov alebo na podporovanie organizácií pracovníkov finančnými alebo inými prostriedkami s úmyslom podriať tieto organizácie kontrole zamestnávateľov alebo organizáciám zamestnávateľov.

Podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru č. 98 do akej miery budú záruky vyplývajúce z tohto dohovoru uplatnené v ozbrojených silách a v polícii, ustanoví vnútroštátne zákonodarstvo.

Podľa ustanovenia § 225 ods. 1 zákona o štátnej službe v súlade s týmto zákonom vystupujú na ochranu práv a oprávnených záujmov policajtov príslušné odborové orgány.

Podľa ustanovenia § 1 ods. 1 o zákona o zhromažďovaní občania majú právo pokojne sa zhromažďovať.

Podľa ustanovenia § 1 ods. 2 zákona o zhromažďovaní výkon tohto práva slúži občanom na využívanie slobody prejavu a ďalších ústavných práv a slobôd, na výmenu informácií a názorov a na účasť na riešení verejných a iných spoločných záležitostí vyjadrením postojov a stanovísk.

Podľa ustanovenia § 1 ods. 4 zákona o zhromažďovaní na zhromaždenie nie je potrebné predchádzajúce povolenie štátneho orgánu.

Podľa ustanovenia § 4 ods. 1 zákona o zhromažďovaní zhromaždenia sa musia oznamovať obci (§ 16) s výnimkou: a) zhromaždení usporadúvaných právnickými osobami prístupných len ich členom alebo pracovníkom a menovite pozvaným hosťom; b) zhromaždení usporadúvaných cirkvami alebo náboženskými spoločnosťami v kostole alebo v inej modlitebni, procesií, púti a iných sprievodov a zhromaždení slúžiacich na prejavy náboženského vyznania; c) zhromaždení konaných v obydliach občanov; d) zhromaždení menovite pozvaných osôb v uzavretých priestoroch.

III.

Predmetom konania vo veci samej bolo posúdenie intenzity a charakteru výrokov bývalého ministra vnútra z hľadiska ich spôsobilosti zasiahnuť do práva sťažovateľov na slobodu prejavu a v prípade sťažovateľov v 2. až vo 4. rade aj do práva pokojne sa zhromažďovať a práva združovať sa s inými v odborových organizáciách na ochranu svojich záujmov.

Predmetom konania však nebolo posúdenie príčinnej súvislosti medzi výrokmi bývalého ministra vnútra a angažovanosťou Ing. L. v súvislosti s konaním protestného zhromaždenia, ako ani posúdenie možného vplyvu účasti Ing. L. na protestnom zhromaždení a jeho následným preložením na inú funkciu. Týmito skutočnosťami sa ústavný súd nezaoberal z dôvodu, že samotný Ing. L. nepodal ústavnú sťažnosť a táto požiadavka nebola výslovne uvedená v petite, ktorý je východiskom pre rozhodnutie ústavného súdu. Ústavný súd však skutočnosti uvádzané sťažovateľmi v ústavnej sťažnosti vzal do úvahy z pohľadu nimi vyjadrenej obavy o možnom postupe bývalého ministra vnútra v obdobných prípadoch v budúcnosti, keď práve v preložení Ing. L. sťažovatelia videli represívny rozmer jeho postupu, ako aj snahu o elimináciu obdobných udalostí, a tým aj potlačenie ich práva na slobodu prejavu a v prípade sťažovateľov v 2. až vo 4. rade aj práva pokojne sa zhromažďovať a práva združovať sa s inými v odborových organizáciách na ochranu svojich záujmov.

Obsahom práva na slobodu prejavu podľa čl. 26 ústavy a podľa čl. 10 dohovoru je umožniť každému, aby svoje názory, myšlienky, city či postoje prejavil jednak navonok, aby sa dostali do povedomia konkrétneho adresáta alebo presne neurčeného počtu osôb, prípadne, aby ostali nevyslovené, pretože pod právom na slobodu prejavu je potrebné chápať aj zámer subjektu práva tieto názory, myšlienky, city či postoje pred ostatnými zamlčať.

Podľa názoru ústavného súdu „každé základné právo a sloboda sa ústavou priznáva len v rozsahu účelu daného práva alebo slobody“ (II. ÚS 81/99).

Prameňom ústavnej úpravy práva na štrajk je čl. 37 ods. 4 v spojení s čl. 7 ods. 2 a 5, čl. 37 ods. 1, čl. 51 ods. 1, čl. 54 a čl. 154c ods. 1 ústavy.

Pri ochrane základného práva podľa čl. 37 ods. 4 ústavy sa musí režim ochrany zaručovať v rovnakom právnom režime, podstatou ktorého je poskytovanie primeranej ochrany, t. j. ochrany, ktorá nebude natoľko rozsiahla, aby sa kvôli jednému právu potláčali iné základné práva a slobody.

Ústavný súd zaujal stanovisko, že všetky základné práva a slobody sa chránia len v takej miere a rozsahu, dokiaľ uplatnením jedného práva alebo slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu, či dokonca popretiu iného práva alebo slobody.

Rovnováha verejného a súkromného záujmu je dôležitým kritériom pri určovaní primeranosti obmedzenia každého základného práva a slobody (PL. ÚS 7/96).

Ústavný súd v rozhodnutí sp. zn. PL. ÚS 15/98 konštatoval: „Právnickým osobám nemôžu patriť tie základné práva a slobody, ktoré sú svojou podstatou späté výlučne s ľudskými bytosťami (napr. právo na život podľa čl. 15 ústavy alebo právo na ochranu pred mučením podľa čl. 16 ods. 2 ústavy). Nárok právnických osôb na ďalšie práva zaručené ústavou treba hodnotiť podľa podstaty namietnutého práva. Sloboda prejavu a právo na informácie sa zaručujú ako základné práva nevyhnutné pre riadne fungovanie demokratickej spoločnosti. Nielen z čl. 10 dohovoru, ale aj z čl. 1 ústavy možno odvodiť, že v Slovenskej republike, ktorá je demokratickým a právnym štátom, sa ochrana podľa čl. 26 ústavy zaručuje fyzickým aj právnickým osobám.“

Právo na slobodu prejavu bolo aj predmetom konania na ESLP vo veci Handyside proti Spojenému kráľovstvu (1976). V rozhodnutí zo 7. decembra 1976 ESLP vyslovil myšlienku nielen s právnym dosahom, ale aj humánnym rozmerom. V tejto súvislosti ESLP uviedol: „*Sloboda prejavu je jednou zo základných podmienok pokroku v demokratickej spoločnosti a rozvoja každého jednotlivca*“.

Podstatou práva pokojne sa zhromažďovať podľa čl. 28 ústavy a podľa čl. 11 dohovoru je umožniť fyzickej osobe, aby v konkrétnom čase bola fyzicky prítomná na určitom mieste. Práve fyzická prítomnosť osoby je sprievodným javom uplatnenia tohto práva. Z uvedeného dôvodu toto právo nemôže realizovať právnická osoba. Právo pokojne sa zhromažďovať možno chápať aj ako prostriedok pre uplatnenie iných základných práv. Toto tvrdenie vychádza aj zo zistenia, že je veľmi náročné určiť hranice medzi právom na slobodu prejavu a právom pokojne sa zhromažďovať, pretože skupinová prezentácia určitých názorov a postojov predstavuje účel uplatnenia práva pokojne sa zhromažďovať.

Z uvedeného teda vyplýva, že právo na slobodu prejavu môže realizovať každý jednotlivec samostatne, ale právo pokojne sa zhromažďovať nemožno uplatniť individuálne.

Aj právo slobodne sa združovať s ostatnými v odborových organizáciách na ochranu svojich záujmov podľa čl. 37 ústavy a podľa dohovoru č. 98 je potrebné vnímať ako individuálne právo fyzickej osoby, ktoré neprináleží právnickej osobe. Obsahom tohto práva je ochrana hospodárskych, sociálnych, kultúrnych a iných záujmov jednotlivca, ktorá je zastrešená úsilím a činnosťou odborovej organizácii vyvinutej v tomto smere.

Keďže základné práva podľa čl. 28 ods. 1 a čl. 37 ods. 2 ústavy, ako aj právo podľa čl. 11 dohovoru a právo zakotvené v dohovore č. 98 môžu realizovať len fyzické osoby, ústavný súd konštatuje, že k porušeniu označených práv výrokmi bývalého ministra vnútra, ktoré namietal sťažovateľ v 1. rade ako právnická osoba, nemohlo dôjsť.

Článok 11 ods. 2 dohovoru vo vzťahu k právu pokojne sa zhromažďovať a združovať s ostatnými na ochranu svojich záujmov okrem iného ustanovuje, že *„tento článok nebráni uvaleniu zákonných obmedzení na výkon týchto práv príslušníkmi ozbrojených síl, polície a štátnej správy“*. Z uvedeného je teda zrejmé, že záruky vyplývajúce z čl. 11 dohovoru sa vzťahujú aj na označené skupiny vrátane príslušníkov polície.

Je nepochybné, že sťažovatelia na protestnom zhromaždení, ktoré v súlade so zákonom o zhromažďovaní spĺňalo zákonné predpoklady na to, aby sa mohlo uskutočniť, prejavili svojimi názormi a postojmi nesúhlas s pripravovanými novelami zákona o štátnej službe, zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom zabezpečení policajtov“), ako aj s *„nedostatočným odmeňovaním policajtov a pracovníkov bezpečnostného úseku rezortu MV SR“*. Reakciou na zhromaždenie „odborárov“ boli výroky bývalého ministra vnútra odvysielané v televízii a uverejnené v tlači. Ich uverejnenie možno chápať ako dialóg oboch strán, ktorým bolo umožnené v širokej miere sa vyjadriť a prezentovať tak svoje názory a postoje.

Už samotnou účasťou na protestnom zhromaždení sťažovateľa v 2. až vo 4. rade prejavili svoj postoj k problematike, ako aj snahu o nabádanie k riešeniu nastolených problémov kompetentnými orgánmi. Vzhľadom na to, že toto zhromaždenie sa konalo v súlade s právnym poriadkom, ako aj vzhľadom na skutočnosť, že ústava či dohovor za podmienok bližšie špecifikovaných v zákone garantujú právo policajtov na slobodu prejavu, právo pokojne sa zhromažďovať a právo združovať sa s ostatnými v odborových organizáciách, sa nemôže sloboda prejavu (v posudzovanom prípade realizovaná na protestnom zhromaždení) končiť „pred bránami“ polície, pretože je potrebné ju hodnotiť ako všeobecnú diskusiu, ktorá do istej miery môže odrážať aj kritiku konkrétnych pomerov. Obdobný právny názor vyjadril aj ESLP v rozhodnutí Grigoriades proti Grécku z 25. novembra 1997. V danom prípade sa zaoberal porušením čl. 10 dohovoru vo vzťahu k potrestaniu sťažovateľa (vojaka) za list, ktorý napísal svojmu nadriadenému, ale ktorý nebol ďalej zverejnený a obsahom ktorého bola kritika vojenského života a armády vo všeobecnosti.

Základným cieľom čl. 11 dohovoru je podľa judikatúry ESLP (napr. Yong, James a Webster proti Spojenému kráľovstvu zo 14. decembra 1979) chrániť jedinca pred svojvoľným zásahom verejných orgánov do výkonu chránených práv. Štát nesmie zasahovať do riadenia vlastnej odborovej organizácie. Preto, ak štát zasahuje do vnútorných záležitostí odborovej organizácie, takýto zásah musí spĺňať požiadavky čl. 11 ods. 2 dohovoru, to znamená, že musí byť uskutočnený na základe zákona a „nevyhnutný v demokratickej spoločnosti“ pre jeden alebo viac povolených cieľov.

Takýto zásah zo strany bývalého ministra vnútra sťažovateľa nepreukázali a nepreukázali ani to, že by predmetné výroky boli obmedzeniami základného práva alebo slobody.

Zásah do vnútorných záležitostí odborovej organizácie pri rešpektovaní záväzku obsiahnutom v čl. 11 ods. 2 dohovoru musí byť primeraný sledovanému legitímnemu cieľu. Ak nastane konflikt medzi protikladnými právami podľa dohovoru, štát musí nájsť spravodlivú a primeranú rovnováhu. Pri dosiahnutí tejto rovnováhy medzi protikladnými

záujmami štátu má určitý priestor voľná úvaha pri rozhodovaní o krokoch, ktoré treba podniknúť na zabezpečenie súladu s dohovorom.

Ústavný súd konštatuje, že sťažovatelia 25. októbra 2005 v rámci protestného zhromaždenia konaného (...) v B. demonštrovali svoje právo na slobodu prejavu a sťažovatelia v 2. až vo 4. rade (a to vzhľadom na účel a predmet zhromaždenia) aj svoje právo združovať sa s inými v odborových organizáciách na ochranu svojich záujmov. Tieto práva teda vykonali slobodne a nezávisle od vôle bývalého ministra vnútra. Domnievajú sa však, že namietané práva boli porušené výrokmí bývalého ministra vnútra, ktorý činnosť „odborárov“ na protestnom zhromaždení neskôr okomentoval verbálnymi výrokmí uverejnenými v televízii a tlači.

Na základe predložených dôkazov (článkov a vyjadrení) ústavný súd dospel k záveru, že výroky bývalého ministra vnútra možno síce hodnotiť ako odvážne a z istého uhla pohľadu aj spôsobilé navodiť atmosféru strachu, nemožno im však pripísať charakter a intenzitu, ktorá by viedla k záveru, že nimi došlo k porušeniu označených práv. Tak, ako každý, koho právo na slobodu prejavu je chránené ústavou a dohovorom, aj bývalý minister vnútra mal právo prejaviť svoj názor na situáciu, ktorá sa dotýkala rezortu, na čele ktorého stál, pretože za tento prijal aj politickú zodpovednosť. Jeho výroky boli bezprostrednou reakciou na samotné protestné zhromaždenie, ako aj na myšlienky a názory, ktoré na ňom odzneli, ale do označených práv sťažovateľov nijako nezasiahli. Znamenali len istý predpoklad alebo navodenie situácie, k akej by za splnenia konkrétnych podmienok mohlo dôjsť. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že v zmysle čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje len o porušení základných práv a slobôd, ku ktorým už došlo (obdobne napr. III. ÚS 16/06), a nie ktoré by mohli eventuálne nastať, resp. vôbec nenastali.

Posúdením reálneho dopadu výrokov bývalého ministra vnútra na právo sťažovateľov na slobodu prejavu a v prípade sťažovateľov v 2. až vo 4. rade aj na právo pokojne sa zhromažďovať a právo združovať sa s inými v odborových organizáciách na ochranu svojich záujmov, dospel ústavný súd k záveru, že nebolo preukázané, že by týmito výrokmí došlo k porušeniu označených práv sťažovateľov. Z uvedeného

dôvodu ústavný súd vyslovil, že základné právo sťažovateľa v 1. rade podľa čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy a podľa čl. 10 dohovoru a základné práva sťažovateľov v 2. až vo 4. rade podľa čl. 26 ods. 1 a 2, čl. 28 ods. 1 a čl. 37 ods. 2 ústavy, práva podľa čl. 10 a 11 dohovoru a „sloboda združovať sa do odborových organizácií“ zakotvená v dohovore č. 98 výrokmi bývalého ministra vnútra neboli porušené.

Sťažovatelia v sťažnosti zároveň žiadali, aby ústavný súd v náleze, v ktorom by vyslovil porušenie označených práv, zakázal ministerstvu vnútra porušovať tieto práva a priznal im náhradu trov právneho zastúpenia.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Možnosť postupu predvídaného čl. 127 ods. 2 ústavy sa viaže na vyhovenie sťažnosti. Keďže ústavný súd nezistil porušenie základných práv a slobôd sťažovateľov, nevyhovel sťažnosti, a bolo bez ďalšieho právneho významu uvažovať o uložení nimi požadovaných povinností zdržať sa prejavov.

Podľa ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Z uvedeného vyplýva, že tieto výroky sú viazané na vyhoviecie vo veci samej. Keďže v uvedenom prípade ústavný súd vyslovil, že práva, porušenie ktorých sťažovatelia namietali, porušené neboli, bolo bez právneho významu, aby sťažovateľom priznal náhradu trov právneho zastúpenia.

Na základe uvedeného rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. októbra 2007